

Historický ústav FF UHK

Posudek bakalářské práce

Autor: Lucie Kmínková

Studijní obor: 7105R071 Prezentace a ochrana kulturního dědictví

Název práce (česky): **Válka a násilí v životě české středověké šlechty ve 13. a 14. století v odrazu dobových iluminací**

Vedoucí práce: PhDr. Zdeněk Beran Ph.D.

Oponent práce: PhDr. Jaromír Karpíšek

Hodnoticí kritéria	Hodnocení
Objevnost a originalita tématu	A
Teoretická podkladová koncepce, metodika/metodologie, terminologie, struktura práce	C
Schopnost analýzy pramenů a literatury; jejich úplnost	A
Adekvátnost vyvozených závěrů	B
Stylistika, respektování gramatických norem, poznámkový aparát	B
Celkové hodnocení	B

Pozn.: Pro hodnocení se používá zavedené vysokoškolské klasifikace, tedy: A, B, C, D, E a F. Pokud diplomant obdrží v jednom (nebo více) z kritérií hodnocení F, pak je celá BP/DP považována za nedostatečnou.

Hodnocení práce:

1. Struktura práce

Bakalářská práce se zabývá problematikou války a násilí v životě české středověké šlechty zobrazené prostřednictvím knižních iluminací. Práce obsahuje úvod, ve kterém autorka podrobně rozepisuje cíle, jichž hodlá dosáhnout. Úvod je také zároveň rozбором hlavních pramenů a klíčové literatury. Dále práce obsahuje úvodní seznámení s tématem (tvoří jej kapitola *Charakteristika českých iluminovaných rukopisů* s. 4–11 a kapitola *Život české šlechty ve 13. a 14. století s ohledem na problematiku války a násilí* s. 12–22). Nejdůležitější částí práce tvoří vlastní komparativní výzkum (*Rozbor dílčích tematických okruhů* s. 35–45) a praktické uplatnění výsledků výzkumu (*Možnosti prezentace tématu* s. 46–49). Vyhodnocení navržených cílů, seznamy pramenů, literatury a seznam zkoumaných iluminací i s jejich vyobrazeními dotvářejí dílo v přehledný celek.

2. Metodologická a metodická stránka práce

Úvod je velmi podrobně rozpracován a v rámci úvodu je zapracován i velmi podrobný rozbor pramenů a literatury. Metodologicky provedla komparaci jednotlivých tematických okruhů a jejich výskyt ve středověkých rukopisných iluminacích. Autorka neopomněla zařadit do úvodu metodologický odstavec, kde sděluje v práci užití metody - historické analýzy dobových iluminací a jejich vzájemnou komparaci (odstavec na přelomu s. 1–2). Bohužel součástí odstavce již není zmíněno, podle jakých kritérií bude komparace prováděna. Tyto kritéria autorka umístila do jiného odstavce až za rozbor pramenů a literatury (odstavec 2 na s. 3). Kritéria provedení komparace (čtenář si tuto skutečnost musí domyslet) byla nazvána tematickými okruhy (gender, válka, násilí a smrt). Hned ve druhém odstavci úvodu na s. 1 hovoří: „Práce se bude věnovat tematickému okruhu projevům středověké reality, a to válce a násilí v životě české středověké šlechty.“ Toto nešťastně zvolené označení případného čtenáře může zmást. V případě, že by autorka uvažovala o publikaci práce...bylo by nutno toto

označení změnit. Rovněž by stálo za úvahu oba metodologické odstavce sloučit do jednoho a lépe vysvětlit kritéria komparace analyzovaných iluminací.

Metodologicky práce stojí na zevrubné analýze dobových knižních iluminací, jejichž jednotlivé prvky jsou následně komparovány na základě tematických okruhů (gender, válka, násilí a smrt), které z povahy sledovaných pramenů byly změněny z: „Původně zamýšlené okruhy jako je čest, právo, společnost a reprezentace“ (viz. Závěr odstavce 2, s. 51). Důvod změny a její případný zásah do metodologického postupu, však není objasněn. Zjištění možností sledovaných pramenů je velmi podnětné a velmi oceňuji, že autorka tuto skutečnost nezatajila. Doporučoval bych vysvětlit a lépe formulovat důvod změny tematických okruhů do pozn. pod čarou, aby čtenář nenabyl nesprávného dojmu, že v průběhu výzkumu byly měněny hlavní proměnné v užití komparativní metody.

3. Práce s literaturou a dalšími informačními zdroji

Bakalářská práce obsahuje hned v úvodu podrobný rozbor pramenů a literatury (s. 2 – odstavec 1 na s. 3). Rozsáhlý seznam užitých pramenů v edicích a faksimiliích, seznam použité literatury a seznam analyzovaných iluminací lze rovněž v přehledném vyhotovení nalézt na konci práce. Analyzované prameny jsou rovněž k dispozici k nahlédnutí v přílohách práce. Jak seznamy na konci práce tak poznámky pod čarou svědčí, že autorka v oblasti pramenné heuristiky zvládla získat a analyticky zpracovat rozsáhlé množství zdrojů. Práce je v tomto ohledu velmi kvalitní a vzájemná kombinace různých zdrojů z ní po analytické stránce činí přehledný a dobře zpracovaný celek. Syntetická rovina práce je zpracována s využitím monografií z francouzského prostředí...jelikož v úvodu autorka správně konstatuje, že monografie k životu české šlechty 13. století neexistuje. Ovšem problematika genderu ze šlechtického prostředí zpracována je v některých pracích např. Boženy Kopiczkové, které by stály alespoň za zmínku.

Výhradu lze mít k provedení závěrečného seznamu literatury (s. 55). Ten je správně řazen abecedně podle příjmení autorů, ovšem pokud má být užito dvou citačních vzorů (jiný než je použit v poznámkách pod čarou) je třeba toto počínání odůvodnit v metodologické části úvodu. Poslední drobná výtka se vztahuje k absenci poznámkového aparátu na s. 21. Zde se vyskytuje několik závěrů a tvrzení k životu české šlechty a tyto závěry a interpretace chování by měly být podloženy (např. zkrácenými citacemi výše zmíněných zdrojů). Tyto dílčí nesrovnalosti zbytečně kazí finální dojem z předkládané a detailně zpracované práce.

4. Odborná správnost – znalost problematiky

Autorka prokázala znalost tématu a z předložené práce je patrný velký zájem o zpracování tématu. Odborně zle ocenit již zmíněný rozbor pramenů a literatury (s. 2–3). Analýza sledovaného tématu ukazuje středověké pojetí násilí ve světle detailně provedené analýzy převážně náboženských rukopisů. Nechybí však ani rukopisy světské v podobě narativních pramenů. V tomto je třeba velmi ocenit nejen provenienční ale i tematickou vyváženost užitých pramenů. V interpretační rovině by si autorka měla dát pozor na doslovné opakování některých tvrzení v následujících odstavcích (viz s. 15 pozn. č. 56 se s. 16 pozn. č. 63; viz s. 22 pozn. č. 84 se s. 37 pozn. č. 152); Nebo na několika místech je pouze zmíněn popis skutečnosti, jak je zobrazena v iluminacích, ale pak chybí odůvodnění, proč tomu tak mohlo být (např. na přelomu s. 40 a 41 k zobrazení vrahů sv. Ludmily) a některé započaté interpretace, které vycházejí z analýzy, nejsou dotaženy do konce. U takových odstavců se nabízí nezdůvodněné otázky...např. proč vrazi Sv. Ludmily na některých iluminacích mají nebo naopak nemají rytířskou zbroj...mohlo by to mít něco společného s ideálním a reálným pojetím rytířských ctností? Totéž platí např. pro interpretaci na s. 29 pozn. 125 (čtenář neznalý problematiky si nemusí být vědom vztahu Velislav a přemyslovský rod). Autorka se též věnuje objasnění pojmu šlechta a jeho pojetí na s. 12–13 „Slachta, slachte“. Ve významu

rod nebo původ. Nelze tento pojem též také odvodit od německého slova schlacht...boj, bitva ve vztahu vymezení třídy tzv. bellatores, která je nositelkou v práci zkoumaného břímě války a násilí?

5. Zhodnocení výsledků, naplnění cílů, aplikovatelnost v praxi

Cíle práce byly stanoveny v úvodu.

1) Hlavním cílem této práce zprostředkovat ucelený pohled válek šlechty a násilí (dále jen násilí) v knižních iluminacích sledovaného období. Tento cíl se podařilo naplnit.

2) proměna vnímání a zobrazování násilí v knižním malířství.

Zobrazování motivů se liší pouze způsobem a úrovní uměleckého zpracování. U jednotlivých analyzovaných iluminací autorka poukazuje na některé vlivy a trendy v gotickém malířství. Tím lze tento dílčí cíl považovat za splněný.

3) jak se lišily pohledy autorů středověkých knižních iluminací na násilí v kontextu dobových zvyklostí, náboženské víry, sociálních podmínek atp.

Zjištění, „že se pohledy autorů na danou problematiku příliš nelišily,“ (Závěr s. 51 odstavec 1) a že zkoumané události byly zobrazovány z pohledu dobových představ nikoli snaze přiblížit se realitě, lze potvrdit při pohledu na jednotlivé prameny v sekci *Obrazových příloh* s. 59–67.

4) provedení historické analýzy knižních iluminací na základě dílčích tematických okruhů gender, válka, násilí a smrt. Tento cíl byl splněn a komparace násilí v iluminacích je hlavním přínosem práce v sepsané v kapitole *Rozbor dílčích tematických okruhů* na s. 35–45.

Otázky k obhajobě jsou: V kapitole *Možnosti prezentace tématu* s. 46–49 je podrobný rozbor praktického uplatnění tématu. Budou výsledky bakalářské práce aplikovány např. formou výstavy nebo workshopu v regionálním muzeu či budou výsledky práce některému z muzeí nabídnuty? Byly či budou výsledky práce publikovány např. historickém časopise?

6. Úroveň jazykového a stylistického zpracování

Práce je jazykově napsána poutavě a čtivě. Jazyková úroveň je na velmi dobré úrovni. Bohužel se autorkou nebyly při finální korekci textu objeveny četné překlepy (např. na s. 3, s. 17 „*otevřela své ř(á)dy členům univerzit*“ Mohlo by vyvolávat dojem, že rytířské řády se otevřely členům univerzit. Nejednoznačná formulace na s. 37: *Válka se měnila...nebo měnila privilegia aristokratů?* Na s. 34 je navíc množné číslo „*Každý pramen(y) byl podroben analýze*“. Dílčí překlepy se vyskytují v poznámkovém aparátu na s. 2, 11, 43.

Několik stylistických nepřesností obsahuje i Závěr (s. 51 odstavec 3): „*Konfrontace iluminovaných rukopisů s odbornou literaturou tak byla kvalitní.*“ Spíše zkusit slovo *kvalitní* nahradit slovem *podnětná*. „*Dostupnost ikonografických byla výborná*“. Zde chybí předmět k přívlastku *ikonografických* (myšleno jistě *ikonografických pramenů*). Těchto několik překlepů a stylistických nedodělků spíše kazí dojem z práce, než by nějak zásadně ovlivňovaly sdělovaný obsah.

7. Formální a grafická úroveň práce

Práce po formální stránce působí upraveným dojmem.

Náměty pro obhajobu (formou otázek):

Kromě výše uvedených nemám k práci žádné další připomínky a výhrady. Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě.

Datum a podpis oponenta:

V Hradci Králové, 16. května 2016

PhDr. Jaromír Karpíšek